

ИВАН ДАВИДКОВ
РЪКОПИСИТЕ НА ПИСАТЕЛЯ

chitanka.info

Слушал съм да разказват, че някои писатели диктуват своите творби на стенографи. Други пък сядат пред магнитофона и както биха разказали в приятелски разговор своите преживявания, споделят с кафявата лента това, което утре ще стане глава от роман или от многотомна епопея. Машинописки разчитат сиглите, връщат по няколко пъти лентите на магнитофона, за да не пропуснат нищо от онова, което е изрекъл авторът, и след няколко дни или седмици ръкописът лежи готов на работната маса. Ако писателят е повзискателен, може да го прочете веднъж и дважд и да направи своите поправки, но понякога окото му само минава бързешком през страниците (особено ако тоя автор е спечелил читателите със свои криминални или приключенски творби) и ръкописът, стиснат от кориците на папка, която трудно се побира под мишницата на автора, поема към издателството.

Модерни времена! Защо да се губят толкова много дни и нощи над белите листа, където думите се подреждат под писеца като цветни камъчета на мозайка и придиричивият автор дълго ги размества, за да постигне строен ритъм и хармония? Колцина се интересуват сега от такова писане? Не прехвърлят ли мнозина от читателите ония, с тънко наблюдение написани страници, в които се рисуват природни картини или се описва обстановката, в която живеят и действат героите? Читателите искат по-скоро да разберат кой кого е убил, от кого е незаконороденото дете. А как е изобразено това от автора — задълбочено ли, с детайли, с изискан стил или в страниците е останала да се разхожда само крантата на занимателната интрига? Мнозина от ония, които разгръщат книгите, се интересуват предимно от нея.

Но да се върнем към моментите, когато се сътворява произведението, към мъчителните мигове, когато на работната маса лежи купчина чиста, още недокосвана хартия, по която трябва да мине перото, както сеячът минава през полето с надеждата, че ще дари плод на браздите му. Започвам с белите листа, защото не мога да си представя едно истинско творческо дело без всеотдайното, не рядко мъчително бдение над словото, което се ражда върху безмълвната хартия.

Едни автори започват да пишат, когато всичко е премислено и отмерено в съзнанието им. Книгата се е създавала по време на пътувания, в паузи между два разговора, нощем, в часове на

безсъница. В ръкописа трудно могат да се открият мъките на сътворяването. Страниците са изписани с уверена ръка, с малко поправки. Докосналият се до тях има усещането за лекота и поривност. Движенията на душата, когато се е раждала такава творба, остават тайна, извън пространствата на ръкописа. Те могат да бъдат открити донякъде в записните книжки и в отделни листчета, където творецът е записвал случайно хрумнали му мисли и образи.

Ръкописите на други автори са като кардиограми. Една страница — много поправяна, със зачертавани пасажи, дописвана — показва, че словото се е съпротивлявало, както се съпротивляват нозете, когато изкачват стръмнина. Но ето, след като си прехвърлил десетина изписани листа, виждаш, че картината става друга. Стръмнината като че ли е преодоляна. Мислите се разгръщат по-просторно, по-богати стават цветовете. Ритъмът, който ще обедини по-късно всички страници на творбата, вече се чувства отривисто — като пулс на здраво тяло. Авторът е попаднал в дълго търсената атмосфера, душевният порив е сменил изкопчийската мъка над словото и дори по почерка личи, че на писателя му е било приятно да работи.

Всички тия тайни опитното око може да открие в страниците на един ръкопис.

Създаването на художественото произведение наистина е тайна. Малцина от посветилите се на словото могат да я обяснят, защото освен разума и наблюдението, освен дарбата да се мисли образно, тук голям дял се пада на интуицията. Има автори, за които бъдещата книга, чиито първи страници току-що са написали, е само една кръжаща мъглявина, но те усещат ритъма на движението ѝ, предчувствуват орбитата на бъдещото светило. За да изострят усещанията си и да обогатят погледа си със сложни и неочаквани хармонии, те четат творби на любими автори. От скромния си опит зная, че това решително помага при работата над замислената книга. Когато се готвя да започна прозаична творба, препрочитам обичани книги: разказите на Чехов и на Бунин, новелите на Томас Ман или „Дервишът и смъртта“ на Меша Селимович. Много пъти съм се захласвал над „Степ“ (каква тиха, неизбродна печал!), отново съм се вълнувал над познатите ми до последната буква новели „Господинът от Сан Франциско“ и „Смърт във Венеция“ и при всеки прочит съм откривал нова красота в тях, а романът на Селимович ме е разтърсвал със своя

трагизъм. Тия и други произведения имат рядкото качество да ме настройват за творчество. Те са, мисля си, като огнище, към което съм посягал да взема главня за своя огън.

Едни автори си водят записни книжки. Само няколко думи — но те са достатъчни, за да родят поредица от асоциации. Ето един такъв запис: „Съмна и във всички локви цъфнаха тънките лилии на слънцето“. Не ви ли се струва, че това е подтик, от който може да се роди цяло стихотворение? Или: „Червените петли пееха и гласовете им се лутаха в небето — също червени — сякаш търсеха там зърна по коловозите на облаците“. Пишещият може да започне така една творба, в която да развихри въображението и лирическата си палитра.

Аз обичам авторите на художествени произведения, които разчитат предимно на паметта и на въображението си. Те не работят по строго премислен план, не правят предварително от възък своите герои, за да ги движат като пешки по шахматната дъска. Техните прозаични творби наподобяват разгърнати поеми — с образността, с ритъма, с асоциативните си връзки, които хвърлят мостове от единия до другия бряг на неочаквани събития. Това е изпитание за перото — едно пътуване, чиято крайна цел знаеш, но, вече тръгнал по пътя, избираш с влак, с автобус или просто пеша ще стигнеш до там. И прекосявайки пространствата на преживяното, откриваш с удивление колко свежи детайли, колко подробности е съхранила паметта ти!

Когато се вглеждам в страниците на един такъв ръкопис, създаван откъслечно, подреждан търпеливо и съсредоточено, както се подрежда мозайката, която после ще засияе с всички цветове на дъгата, когато правя усилия да се докосна до тайните на тая загадка — творчеството — си мисля за тоя, който седи самоуверено пред стенографката или пред магнитофона и диктува своята бъдеща книга.

Тоя човек, който навярно би могъл със същото самочувствие да продава на някой щанд батерийки за транзистори или обувки, чиято мода вече е преминала, самоуверено седи в храма на изкуството.

И го няма оня, който изгонва търговците от храма.

20 септември 1989

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.